

*Archeologisch onderzoek
naar paleolithische
oppervlaktevindplaatsen
in Namibië*

ArcheoPro Nieuwsbrief

Onze eerste nieuwsbrief van december 2014 is door onze relaties zeer positief ontvangen. Ons team vond het leuk om ieder kort iets te vertellen over projecten waar we zo intensief mee bezig zijn. ArcheoPro gaat daarom op gezette tijden een nieuwsbrief uitbrengen. We streven naar twee maal per jaar maar afhankelijk van het nieuws en onze werkzaamheden kan het wat vaker of wat minder vaak zijn.

Zo hopen wij onze relaties op de hoogte te kunnen houden van de projecten waar wij als enthousiast team archeologen zoal mee bezig zijn.

*Als het even kan, moet archeologie in de grond blijven **zitten** !*

Geen onnodig onderzoek

ArcheoPro stelt zich tot doel om onnodig archeologisch onderzoek te voorkomen en advies op maat te leveren. Dit doen wij door in een vroeg stadium overleg te plegen met u en de betreffende bevoegde overheid, zodat een doelgericht onderzoek kan worden uitgevoerd. Hierdoor zullen vervolgstappen zoals aanvullend boor- en/of proefsleuvenonderzoek veelal tot een minimum beperkt blijven of zelfs vermeden kunnen worden.

Wat onderscheidt ons van anderen

Door deze gedegen aanpak voorkomen we vaak dat meerdere fasen van onderzoek (met een steeds hogere intensiteit) nodig zijn, of dat de bevoegde overheid met onverwachte (aanvullende) eisen komt. Dit spaart niet alleen kosten maar ook tijd uit waardoor vertraging van de planprocedure tot een minimum beperkt kan worden. Sinds enkele jaren zijn er partijen actief die voor een relatief lage prijs archeologisch vooronderzoek aanbieden. In veel gevallen wordt in deze onderzoeken vaak geen rekening gehouden met uw specifieke plannen en de aanvullende eisen van de betreffende bevoegde overheid. Hierdoor kunt u gemakkelijk voor onaangename verrassingen komen te staan die kunnen leiden tot aanzienlijke meerkosten en vertragingen. Wij proberen dit door onze gerichte aanpak te voorkomen.

Geen belang bij opgravingen

Wij hebben er bewust voor gekozen om geen opgravingen te doen. We hebben dan ook geen belang bij het adviseren van dit type onderzoek. Liever zorgen wij ervoor dat door planaanpassing een opgraving vermeden wordt. De ervaring leert namelijk dat de kosten die gepaard gaan met een planaanpassing, zoals ophogen, minder diep verstoren, verschuiving van het bouwvlak, andere funderingsmethode, etc., vaak lager uitvallen dan het laten opgraven van de archeologische waarden. Tevens is het vermijden van opgravingen in lijn met de Nederlandse wetgeving die beoogt om archeologische waarden zoveel mogelijk in situ te behouden voor het nageslacht.

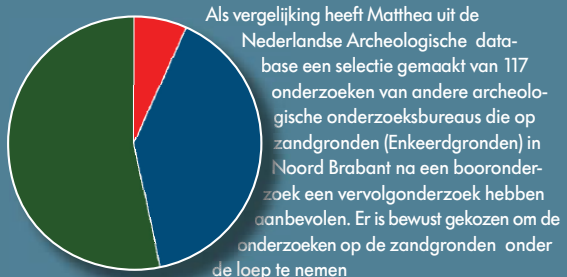
Concurreren op kwaliteit, flexibiliteit en service, niet op prijs.

Al bijna acht jaar heeft ArcheoPro haar prijzen niet verhoogd. De prijzen zijn zelfs verlaagd omdat duur in te kopen databestanden inmiddels compleet zijn. Ook door efficiënte werkplanning, standaardisering van werkprocessen en softwarematige automatisering van werkzaamheden, heeft ArcheoPro al die jaren de prijs relatief laag weten te houden. Zelfs de steeds verder toenemende eisen van de overheid aan de archeologische onderzoeken, konden ondervangen worden zonder prijsverhogingen.

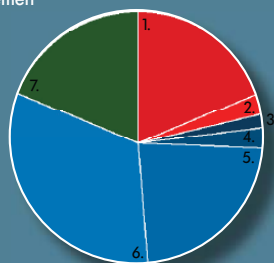
Echter, de eisen van de overheid worden steeds complexer. Steeds meer zaken moeten meegenomen worden en de verschillen tussen de diverse gemeenten worden steeds groter. Om onze onderzoeken efficiënt en goed te laten verlopen, moet ArcheoPro steeds meer moeite doen om alle gegevens bij elkaar te krijgen. De rek is uit de automatisering, waardoor meer uren gespendeerd moeten worden aan specifieke gemeente gebonden eisen. Dit betekent dat een prijsverhoging noodzakelijk is om onze service te kunnen garanderen en de projecten zo uit te voeren dat ze snel en efficiënt door de ambtelijke procedures heen komen. Hierdoor kunnen wij ook complexe projecten nog goed blijven uitvoeren.

Waar toe leidt een vooronderzoek?

ArcheoPro voert vooronderzoeken uit die soms leiden tot een vervolgonderzoek. Wat leveren die vervolgonderzoeken op? Deze vraag hebben wij ook onszelf gesteld en vorig jaar heeft stagiaire Matthea de Vries van Saxion Hogeschool Archeologie haar stage bij ons gebruikt om exact deze vraag te beantwoorden. Matthea heeft van 15 onderzoeken van ArcheoPro uit de periode 2009-2014 waarbij vervolgonderzoek is geadviseerd, de resultaten van deze vervolgonderzoeken onderzocht. In 8 gevallen (53%) bleek uit het vervolgonderzoek dat er behoudenswaardige archeologische resten aanwezig zijn (groen in onderstaand schijfdiagram). In 6 gevallen (40%) zijn er wel archeologische indicatoren aangetroffen maar konden er geen sporen aan verbonden worden (blauw). In 1 geval (7%) zijn in het geheel geen archeologische resten aangetroffen (Rood). Dit betekent dat in ruim de helft van de situaties waarin ArcheoPro een archeologisch vervolgonderzoek adviseert, het vervolgonderzoek ook werkelijk bijdraagt aan de kennis omtrent het verre verleden. In 40% van de gevallen blijkt de aanleiding terecht maar bevat de ondergrond geen grondsporen en slechts in 7% van de gevallen lijkt het advies tot vervolgonderzoek onterecht geweest te zijn.

omdat er binnen de archeologie veel discussie bestaat over de geschiktheid van booronderzoek als onderzoeksmethode op de zandgronden. De resultaten zijn in zeven categorieën verdeeld. De eerste twee categorieën samen betreffen 21.4% van het totaal (rood in het schijfdiagram). Dit zijn de onderzoeken die in het geheel geen archeologische resten hebben opgeleverd. De vier in het schijfdiagram in blauw weergegeven categorieën betreffen onderzoeken die wel iets van archeologische indicatoren of een enkel spoor hebben opgeleverd maar die geen resultaten opleverden die bijdragen aan de kennis over het verre verleden. In slechts 18,8% van de gevallen (groen in het schijfdiagram), bleek dit wel het geval te zijn.

1. Geen archeologische sporen of vondsten aangetroffen.
2. Recente sporen aangetroffen.
3. Geen sporen aangetroffen, maar wel vondsten gevonden.
4. Sporen aangetroffen, maar niet dateerbaar, dus geen gevolg.
5. Off-site sporen (greppels, perceelgrenzen, etc.) uit LME-NT aangetroffen, maar geen vervolg.
6. Verschillende sporen (van paalkuilen tot off-site) en vondsten uit verschillende perioden (Prehistorie t/m Nieuwe Tijd) aangetroffen die niet behoudenswaardig zijn.
7. Behoudenswaardige vindplaats aangetroffen en er wordt vervolgonderzoek geadviseerd.

Deze vergelijking laat zien dat met booronderzoek zoals uitgevoerd door ArcheoPro veel onnodig onderzoek voorkomen kan worden.

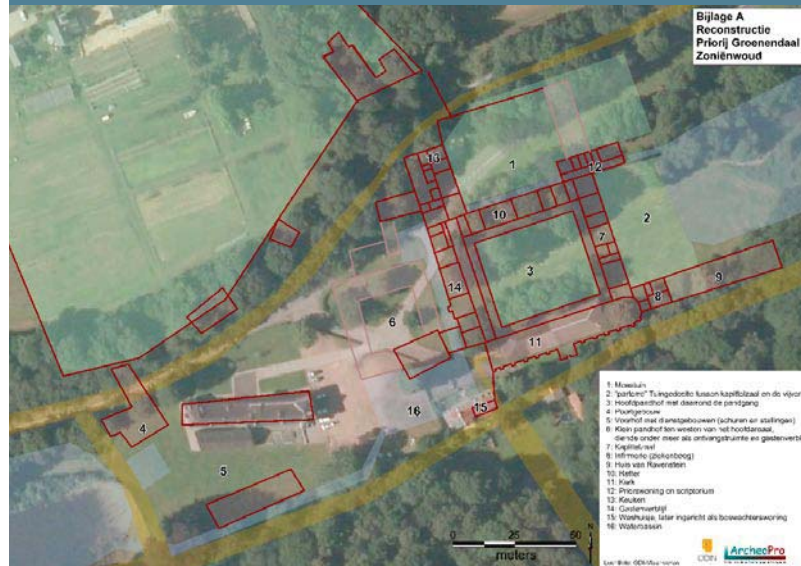

Klooster Groenendaal (Vlaanderen)

In 1343 stichtten drie kanunniken van de Brusselse Sint-Goedelekerk de augustijnenpriorij van Groenendaal, gelegen in het Zoniënwoud.

Tot vandaag getuigen nog verschillende resten van dat vrome verleden, onder meer restanten van de priorijkerk en een overkapping over de IJse, een riviertje dat eertijds door het dal slingerde waar de priorij werd gebouwd. In 2015 kregen wij de opdracht van het Agentschap Natuur en Bos (ANB) om na te gaan welke resten nog meer verborgen zaten in de ondergrond. ANB wil namelijk van de site een volwaardige informatiecentrum voor het Zoniënwoud maken. Het onderzoek bestond uit een uitgebreid archeologisch en historisch bureauonderzoek en een geofysisch onderzoek, aangevuld met controleboringen.

Uit het geofysisch onderzoek blijkt dat de priorij nog in grote mate ondergronds bewaard is. De lay-out van de priorij is gevisualiseerd en grotendeels geïdentificeerd aan de hand van het historische kaartmateriaal. Tijdens het onderzoek is zelfs een pentekening ontdekt met een onbekende afbeelding van het klooster waar nog nieuwe informatie over de bouw uit is gehaald. Daarnaast zijn ook onbekende bouwfases aan het licht gebracht. Het kaartmateriaal dateert namelijk vooral uit de 18de en de 19de eeuw. Over de middeleeuwse bouwfases was voorheen nog weinig bekend. Tevens is ook een onverwachte ontdekking gedaan; tijdens de verkenning van de overkapte IJse stootten de onderzoekers op een onbekende, ondergrondse kamer met deurpost en gewelf. Wellicht betreft het een half verzonken kelder ruimte van de pandgang, toen de IJse nog niet volledig overkapt was.

Het onderzoek gaf ondertussen aanleiding tot de uitvoering van een proefputtenonderzoek. De gegevens zullen gebruikt worden om de site verder te ontsluiten en om de concrete inrichtingsplannen nauwkeurig af te stemmen op de archeologische resten.

Archeologisch onderzoek naar paleolithische oppervlaktevindplaatsen in Namibië

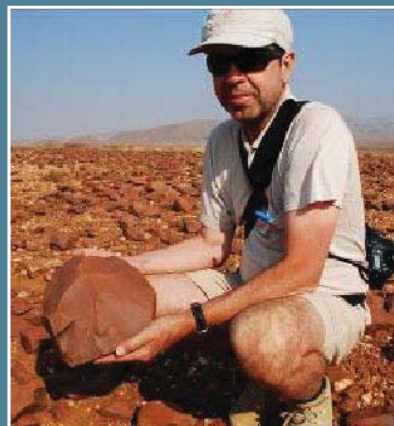
In augustus en september 2015 heeft ArcheoPro medewerker Rob Paulussen deelgenomen aan een archeologische expeditie in Namibië. De Universiteit van Liverpool en em. prof. dr. Terry Hardaker voeren hier er al enkele jaren onderzoek uit en hadden ook dit jaar een team van onderzoekers bijeen gebracht. Met name de verspreiding van vuistbijlen, de datering van oppervlakte vondstmateriaal en de overgang van vroegste fase van de oude steentijd naar de middenfase van de oude steentijd heeft hun grootste aandacht.

Gedurende een aantal weken zijn twee gebieden nader bekeken: het gebied van de Zebra River in het centrale gedeelte van Namibië en het gebied van de Fish River in het zuiden. Doel van deze expeditie was het beter in kaart brengen van vindplaatsen, het typeren ervan en het doen van een dateringsonderzoek. Door gedetailleerde bestudering van satellietbeelden zijn delen van het landschap geselecteerd, die vervolgens systematisch zijn gekarteerd. Hierbij zijn alle vindplaatsen en de aangetroffen vuistbijlen ingemeten.

Van alle geregistreeerde vindplaatsen is vervolgens de rijkste vindplaats uitgekozen detailkarteringen in vakken van 10 * 10 meter nader te worden onderzocht.

Alle vondsten binnen een vak zijn op een aantal variabelen beschreven, gefotografeerd en door middel van een zogenaamde edge test onderzocht. Uit deze data hoopt men op basis van de mate van afronding van artefacten te komen tot een (relatieve) dateringsmethode. Hoewel het hier een andere context betreft, kunnen de resultaten van dit type onderzoek ook van belang zijn voor het waarderen van oppervlaktevindplaatsen in onze contreien.

Onbekende motteburcht gevonden in Kamerik, Utrecht

Door het ArcheoPro team is in de winter van 2015 een gecombineerd historisch-geofysisch-booronderzoek uitgevoerd op een locatie die was aangegeven door de provincie Utrecht in verband met de aanwezigheid hier van een vreemde ronde structuur op de hoogtekaart. ArcheoPro heeft daarop in een bureauonderzoek zoveel mogelijk informatie verzameld over deze locatie. Historische kaarten boden geen enkele aanwijzing voor een kasteel of molen of wat voor structuur dan ook. ArcheoPro heeft echter de meest recente AHN-2 data voor deze locatie geanalyseerd waarbij overduidelijk een ronde gracht met ronde verhoging in het midden zichtbaar was. De hoogteverschillen zijn minimaal maar overduidelijk.

bosje gekapt en bij het grasveld opgenomen. Uit de resultaten van het onderzoek komt naar voren dat het waarschijnlijk om de resten van een motte-burcht gaat die uit de middeleeuwen dateert en die ten gevolge van 16e eeuwse veen-ontginningen geheel van het oppervlak verdwenen is. Door dit onderzoek is een nieuw archeologisch monument toegevoegd in de provincie Utrecht.

Booronderzoek en weerstandsmetingen in Kamerik

Nieuwe wetgeving

Behalve met de vele onderzoeksprojecten, zijn we ook bezig met de toekomst. Op 1 juli 2016 wordt een nieuw systeem van certificering in de archeologie in Nederland geïntroduceerd. Tot op heden werd door het ministerie een archeologie-vergunning per bedrijf uitgegeven op basis van een goed werkplan en op basis van de aanwezige kennis. Jaarlijks werd door de erfgoedinspectie getoetst of ArcheoPro nog voldoet aan alle normen en of de vergunning nog in orde was. Dit systeem heeft dus al 11 jaar prima gewerkt maar gaat nu op de schop. Het ministerie gaat de vergunningen uitschrijven op basis van een certificering door een externe partij die door middel van audits de bedrijven gaat controleren. Deze manier van certificeren gaat veel geld kosten en gaat mogelijk voor een kostenverhoging in ons werk zorgen.

Ook in Vlaanderen wordt een nieuw systeem ingevoerd. Tot op heden moest per archeologisch onderzoek een onderzoeksvergunning aangevraagd worden. Met het nieuwe decreet kunnen bedrijven een vergunning aanvragen voor onderzoeken en wordt ook in Vlaanderen een systeem opgezet waarbij tussen overheid, gemeente, onderzoeksbureau's en initiatiefnemers de archeologie georganiseerd wordt. Dit alles heeft nogal wat gevolgen voor onze interne werkprocessen en mogelijk ook voor de prijs van onze onderzoeken. Door zo vroeg mogelijk te anticiperen op de voorgestelde veranderingen zorgt ArcheoPro ervoor dat de werkzaamheden gewoon doorgang kunnen vinden en de gevolgen van de nieuwe wet- en regelgeving voor onze klanten zoveel mogelijk beperkt blijven.

Het Team van ArcheoPro

Richard Exaltus

Kirsten van Kappel

Margo Kerstges

Joep Orbons

Manuela Orbons

Rob Paulussen

Hon Rik

Caroline Ryssaert

Danny Brands

ArcheoPro Vestiging Zuid:

St. Jozefstraat 45

6245 LL Eijsden

Tel: 043-3672586

e-mail: info@archeopro.nl

ArcheoPro Vestiging Noord:

Barchjeblom 6

8723 HC Koudum

Tel: 043-3672586

e-mail: info@archeopro.nl

Meer info?
Kijk op
www.archeopro.nl
of neem direct
contact op!